

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA
Etenduskunstide osakond
Teatrikunsti õppekava

Liina Leinberg

MINU ELU KUNSTIS

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Taago Tubin

Viljandi
2015

Contents

SISSEJUHATUS.....	3
1. Enne teatrikooli.....	4
2. Esimesed kaks aastat teatrikoolis	5
3. Lavastused	10
3.1 "Neetud rist"	10
3.2 „Lood saba otsast“	14
3.3 „Altari all. Suvi 1343“	15
3.4 „Neptuuni mõjul“	17
3.5 Stand up show ei seisnud püsti	20
3.6 Kuuldemäng „Stiiliharjutusi“	21
3.7 "Pelleas & Melisande"	22
3.8 „1987“	24
3.9 "Romeo ja Julia"	26
KOKKUVÕTE.....	29
Kasutatud kirjandus	30
Summary	31

SISSEJUHATUS

Käesolev töö on kokkuvõte minu neljast teatrikoolis möödunud aastast. Püüan võimalikult ausalt kirjeldada õppeprotsessi ja lavastusi, mis on minu jaoks mingil põhjusel oluliseks saanud. Viimased neli aastat on mulle tohutult väärtuslikud, ja kuigi ma ei tunne end seda tööd kirjutades tehes mugavalt, sest pean laskuma hetkedesse, mis on mulle valu teinud või mille pärast mul on praegu häbigi, on enamus sellest kahtlemata olnud vajalik, et kasvada.

Püüan välja selgitada, mis on mind näitlejakutse omandamisel aidanud ja mis takistanud. Leian, et ka see, mis mulle meeldib ja mis mitte, on oluline. Kool on olnud suur katsetamise koht ja kuigi neil hetkil tundusid kõik läbielamised traagilisemad kui ehk kõrvalt vaadates nad on, on ehk võimalik tõdeda, et kõik ei olegi minu jaoks ega peagi olema.

Tööd kirjutades lähtun peamiselt kahest allikast, oma erialapäevikutest ning oma mälestustest. Erialapäevikuid sirvides leidsin kirjutisi, mis mul tänaseks juba ununenud on olnud, ent mälestused erinevatest etappidest ja töödest minu emotsionaalses mälus omavad ehk suurematki tähendust minu kujunemisel ja teekonnal kui tänaseks ununenud erialapäeviku sissekanne.

1. Enne teatrikooli

Tulin teatrikooli otse keskkoolist, kuid olin juba põhikooli keskel kindel, et muud võimalust ei saagi olla. Olen pärit Paidest, kus erilisi teatritegemise ja –nägemise võimalusi polnud, viimast minu jaoks ka materiaalsel kaalutlustel. Käisin küll oma kooli näiteringis, kuid kuna seal keegi asja nii tõsiselt kui mina ei võtnud, oli tänu erinevale motiveerituse astmele mul keeruline endast midagi välja anda, ma lihtsalt tundsin, kuidas see midagi ei tähendaks. Niisiis hoidsin kogu oma kirge kinni ja ootasin teatrikooli katseid alates 7. klassist vankumatu truuduse ja sihikindlusega. Keskkool mind ei huvitanud mind üldse, ma teadsin, et tahan ainult teatrisse, mistõttu oli see ooteaeg mulle tohutult keeruline ja piinav. Käisin kuni 12. klassi lõpuni muusikakoolis ja trennides, kuna teadsin, et see tuleb kasuks minu näitlejaks saamisele ning need olid minu ainsad rõõmud sellel keerulisel ajal.

Omasin enne kooli sissesaamist tutvusi praegu juba lõpetanud näitlejate näol ning üritasin endale nende kaudu võimalikult selgeks teha kõik, millega teatrikoolis kokku puutuda tuleb ning milleks mul valmis tuleb olla. See ettekujutus, mis mul siis tekkis, osutuski üsna tõeliseks, ning suure üllatusena ei tulnud mulle midagi. Lugesin juba põhikooli 8. klassis läbi Lavaka soovitusliku kirjanduse, vaatasin ära kõik lennusaated, lugesin läbi artikleid ja näitlejate elulugude raamatuid. Aeg, mis mul oma katseid oodata tuli, muutis mind tohutult sihikindlaks ja ma usun, et ma olin katseteks vaimselt valmis juba põhikooli lõpul, usun seda praegugi, aga päris kooliks endaks ilmselt mitte. Järgmised kolm aastat olid mulle väga rasked, ma kaotasin ema, vihkasin, et pean elama väikeses linnas ja õppima koolis, kus ma ei taha ja olema kohustatud seda õudust kolm aastat kaasa tegema lihtsalt seepärast, et teatrikool eeldab põhiharidust. Praegu ma usun, et nii haridus kui ka kahe kooli vaheline bufferaeg on väga olulised ja minu puhul oleks viimane ka kasuks tulnud.

2. Esimesed kaks aastat teatrikoolis

Esimest semestrit alustasin ma ülimalt enesekindluse ja valmisolekuga. Mul oli missioon olla esimest korda elus tubli õpilane ja kuna ma olin enda hinnangul tohutult ettevalmistunud ja hoolisin teatrist väga, eeldasin ma, et sellest piisab, et õppejõud minuga rahule jääksid. Esimestes erialatundides, kus tegime nähtamatute esemetega etüüde, kommenteeris erialaõppejõud Kalju Komissarov mõndasid mu kursusekaaslasi positiivsema ja naljatlevama tooniga, ja teiste suhtes oli neutraalsem, ent siiski andis asjalikku tagasisidet. Mina juhtusin saama neutraalsemat tagasisidet ja ma mäletan, kuidas see mulle hinge läks, sest ma nii tohutult tahtsin talle meeldida. See on valus ja piinlik ülestunnistus, aga selle „meeldida tahtmise“ vaimus olen ma üles kasvanud ja see saadab mind tänaseni. Antud juhul oli paradoks ka see, et mulle ei läinud kellegi teise arvamus rohkem korda kui Kalju oma, aga mulle tundus, et ma ei meeldi talle nii väga kui mõni teine. Sellest hetkest alates oli kogu minu käitumine nõrgalt mõjutatud sellest, et Kaljule meeldima hakata.

Ma üritasin alati olla võimalikult aus ja enesele truu. Ma püüdsin mitte millelegi allahindlust teha, aga ma usun, et ma tegin seda liiga kardinaalselt, liiga tõsiselt ja kaotasin lusti, mis mulle mu varasemalt oli olnud nii omane. Kui pidime valima endale tekste või luuletusi, lugesin ma alati raamatu läbi, samal ajal tehes märkmeid lehekülgede kohta, mis mulle huvitavad tundusid. Siis lugesin valitud leheküljed omakorda nii palju kordi läbi, kui tarvis oli, et lõpuks selle ühe ja õige juurde jõuda. Mu valikud polnud kunagi juhuslikud. Mis puutus autori teksti, oli see mulle püha ja ma ei vahetanud iial ühtki sõna, et oma elu lihtsamaks teha. Samal ajal mõistsin ma vahel oma südames hukka teisi, kuigi mu läbisaamine nendega oli hea, kui nemad seda tegid. Sageli ei soovinud ma oma etüüde erialatundides ette näidata, sest ma tundsin, et nad pole veel valmis. Peaaegu kõige puhul tundsin ma, et analüüsiga pole lõpuni mindud ja tahetakse tegutseda liiga pealiskaudselt, sündmustiku tegeliku tuumani jõudmata. Stseenide puhul mõtlesin ma kõigepealt välja, milline see peaks olema, ja siis püüdsin oma ettekujutust viimse täpsuseni täita, aga ometi ei jäänud ma kunagi rahule. Ajasin taga mingit perfektsust, aga ei jõudnud selleni kordagi. Mul oli kogu aeg, iga päev väga raske, sest ma tundsin, et ma pole piisav. Mulle tundus, et minu tööd, pühendumist ja ausust ei pandud tähele ja arvan, et selles osas panin ma täppi, aga ma usun, et mind oligi väga raske lugeda, sest ma tegelesin erialaõppejõudude, eriti Kalju juuresolekul

peamiselt sellega, et meelejärele olla ja usaldusväärne näida. See kõik tuli tohutust lugupidamisest ja aukartusest ja varjutas peamise: kasvada mõtlemisvõimeliseks, kompleksivabaks ja omanäoliseks näitlejaks.

Esimese kursuse esimesel semestril osutusid lavakõne materjalideks I. Krõlovi valmid, mille seast mina valisin välja loo „Vares ja rebane“. Kirjutasin valmi endale erialapäevikusse välja, joonisin erinevate värvidega häälikuühendeid alla, millele diktsioneerimisel erilist rõhku peab pöörama ja panin enda jaoks paika kogu loo rõhud ja dünaamika. Igaks erialatunniks valmistusin ma alati tohutult põhjalikult, kuid kiitvat tagasisidet ei tulnud. Kuni ühe erialatunnini, mis oli esimene, milleks ma valmistuda ei jõudnud. Kalju sõnad: „Tubli! Kohe näha, et tüdruk on kodus tööd teinud!“ jahmatasid mind kohutavalt, sest mul läks enda arvates kõik valesti. Ma olin mitmed kokkulepped iseendaga ära unustanud ja kogu dünaamika ja esitus oli teistsugune kui ma tahtnud oleksin. Ma sain aru, et ma olin midagi hästi teinud, aga ma ei saanud aru, mis see oli. Olin segaduses, sest ma tahtsin seda taasesitada, aga ei teadnud, kuidas. Õhus oli ka teine vastuolu, minu meelest oli mu esitus olnud kohutav, aga Kaljule see meeldis, ja eelnevad esitused, mis mind rahuldasiid, polnud tema silmis kiitust väärt. Ma sain aru, et minu enesetunne ja maitsemeel ei anna mulle adekvaatset infot ja ma hakkasin endas kõhkleva, kuid soov õppida, aru saada ja areneda kandsid mind edasi.

Paralleelselt etüüdidele ja kooliharjutustele kaasati meid Ugala noortemuusikali „Inetu!“ (lavastaja K. Komissarov), mida tegime ühiselt meie vanema kursuse, 9. lennuga. Minu enda jaoks oluline inimene selles töös oli minu hinnangul meie kaaslavastaja Oleg Titov, kes oli selle lavastuse koreograaf. Ta oli meiega töötades alati väga kirklik, väga pühendunud, tal oli kindel visioon, mida me pidime suutma täita, aga usun, et see oli sel perioodil väga vajalik. Olegist peegeldub tohutu armastus teatri vastu. Meie kursus tegi põhiliselt kaasa massistseenides, milleks õppisime ära koorilaulud ja mitmed koreograafilised numbrid. See oli töökas, aga arendav, õpetlik aeg. Vanema kursuse tudengitelt oli väga palju õppida, arendav oli jälgida nende rollide tekkimist ning lavastaja ettepanekute ja märkuste täitmist. Samuti andis see meile üldisi teadmisi muusikali spetsiifika ja massistseenide kohta, mis meile edasistes töödes palju kasuks tulid. See distsipliin ja proovietika, mida meile seal tambiti, olid kahtlemata hädavajalikud ja on väga hea, et see meiega kohe kooli algul juhtus. Sealne mudel oli meie hilisematele omavahelistele töödele eeskujuks ja meil kõigil oli ühesugune ettekujutus sellest, kuidas proov välja peaks nägema.

Samuti oli see ideaalne võimalus kogeda, mida endast näitleja elukutse kujutab ning näha, kuidas riiklik repertuaariteater töötab.

Esimese kursuse kevadel tegi üks minu kursusekaaslane mulle karuteene, kui mulle rääkis, et Kalju oli temalt küsinud, et missugune inimene ma nendega olen ja ta oli Kaljule kinnitanud, et igati tore. Ma nägin juba siis, et ta tahtis mulle seda rääkides ainult head, aga minu peas hakkas trummeldama tohutu hirm ja paanika, sest ma ei mõistnud, aga kahjuks ei mõista siiani, et mida Kalju minust arvas. Kui inimest normaalseks peetakse, oleks selline küsimus ju üleaarne. Samuti oli sel hetkel, kui ta mulle sellest rääkis, minu enda arvates minuga kõik korras ja minu hinnangul ka suhtlus Kaljuga igati hea, niiet see jutt ehmatas mind üle keha külmaks ja sealt edasi meenus mulle iga päev. Veelgi enam püüdsin ma tõestada, et minuga on kõik hästi, et ma olen tohutult motiveeritud teatrit õppimaks ja tahan talle meelegärelle olla.

Kevadsemestri teisel poolel oli lavastajatudengite ülesandeks teha koostöös Drakadeemiaga lavastus Tallinnas. Mina olin Kaija M Kalveti lavastuses „Päästa Magdalen“, mille autoriteks on Birk Rohelend ja Kaija M Kalvet. See osutus minu hinnangul nii minule, Rauno Polmanile ja Mihkel Kallastele näitlejate kulgu muutvaks projektiks, sest see andis tohutu annuse enesekindlust ja motivatsiooni. Drakadeemiast saime me lavastusdramaturgi, kes meile teksti looma hakkas, aga kuna ta oli varem pigem ilukirjandusega tegelenud, peegeldus see ka tema kirjutusstiilis: tegelastel polnud loogikat, tegevust näis olevat väga keeruline põhjendada, laused olid öeldud lihtsalt pigem verbaalse võimekuse tõestamiseks kui sisu enda pärast. Seega oli meie omavaheline töö kõigepealt püüda aru saada, mis on kirja pandud ja mida sellega ette saaks võtta, et tegelased skisofreenikute asemel terve inimese mõõtmed võtaksid. Tänu sellisele põhjalikule analüüsile ja teksti mugandamisele, samuti ka sisu loomisele ja sellele, et meie lugu oli seotud konkreetse ruumiga, kus me kõik proovid olla saime, jõudis tekst ja lugu meile lähemale kui kunagi varem. Sealt puudus suur teatraalsus, ainus asi, mis otseselt teatrile vihjas, olid mõned ajahüpped, aga kõik soosis seda, et rollid meie endi pealt sünniks ja et meil nendega isiklik side tekiks. See oli minu esimene koostöö Kaija M Kalvetiga ja äratundmishetk, et ta on minu lavastaja. Tundsin, et ma julgen ja oskan proovides käituda ja mida ma teen, on õige. Ta kiitis, arvestas, armastas, suunas ja jättis tunde, nagu ma oleks ise kõik välja mõelnud, aga ma teadsin juba siis, et see pole nii. Meie maitsemeel ühtis ja see tunne, mis mulle proovides tekkis, andis mulle kinnitust, et ma teglen enda jaoks õige asjaga. Ma nägin, et ka lavastuses olnud Mihkel

Kallastele ja Rauno Polmanile mõjus see töö avavalt ja tuli palju kasuks.

Teine aasta osutus tohutult sisutihedaks ja kahtlemata väga olulise tähtsusega etapiks minu kui näitleja jaoks. Lisaks sellele, et üldainete maht oli suur, oli erialatundide kõrval ka mitu erinevat workshopi, mis kõik olid väga huvitavad, aga aja puuduse tõttu ei saanud me neist maksimumi võtta. Ometi on neist kõigist mulle inspiratsiooni olnud ja igast ühest olen ma võtnud midagi endaga tänasesse kaasa. Sageli olid just workshopid need, mis mind enim motiveerisid, sest mulle tundus, et minusse suhtutakse kui võrdsesse ja mul oli tunne, et ma oskan. Erialas mul turvalist tunnet ei tekkinud. Minuga on tänaseni Hannu Eskola meetodid rolli loomisest väliste vahendite kaudu, Läti hääleseadjate mõned soojendusharjutused ja laulud, Rene Bakeri õpetused nukunäitlemisel, Commedia del 'Arte alused kokkupuutest ühe itaalia lavastajaga, Vladimir Granovi lavaline plastika, vehklemine ning Jaanika Juhanson'i improvisatsiooni töötoast saadud grupitunnetusmängud ja unustamatud mälestused ja emotsioonid etüüdidest välistudengitega.

Erialatundides osutus minu teise aasta esimese semestri suurimaks proovikiviks ja vaevaks A. H. Tammsaare „Juudit“. Võtsime Kaarel Targoga „Juuditist“ stseeni, kus Juudit veenab Olovernest valitsejaks hakkama. See on stseen, mis on mulle läbi aegade olnud emotsionaalselt kõige raskem, sest mulle tundus, et mis iganes ma pakun ja teiste soovitusi vastu võtan, pole ma võimeline midagi realiseerima nii, nagu soovitajad ise seda ette kujutasid. Mulle jäi mulje, et minu pakkumised on naeruväärsed, aga ma ei saanud aru, miks. Ainus, mida ma selgelt mõistsin, oli, et minu stseeni loogika polnud teistele veenev või arusaadav. Ma võtsin seda väga isiklikult. Paradoksaalseks muutub see seetõttu, et ma enda arvates tegin kõike, nagu kästi, aga see ei meeldinud hoolimata kõigist minu pingutustest paljudele. Ja et asi veel keerulisem oleks, tulid üksikud inimesed pärast minu juurde, kes ütlesid, et neile meeldis. See on kõige ekstreemsem näide kohutavast lavaliselt enesetundest. Püüdes Kalju ja Kaarli nõuandeid jälgida, kadus minust igasugune seesmine tahtmine selles kaasa teha. Ma tundsin, et ma pean seda stseeni, mida ma kartsin ja millest ma põgeneda tahtsin, tegema, sest ma ei tahtnud Kaarlit alt vedada ja sest ma tahtsin uskuda, et ma suudan seda. Ma tahtsin saada näitlejaks ja ma arvasin end teadvat, et läbi valu ja kannatuse see käibki. Seda tööd erialaeksami tagasisides kommenteerides ütles Kalju: „Kui ma Sind vaatan, tahaksid mul lihtsalt käed küljest ära kukkuda. Sa mõtled endale mingi koti pähe ja ei näe ega kuule. Juuditit ei saa mängida ainult sirge seljaga!“. Paraku ei osanud ma sellest tagasisidest välja lugeda midagi, mida parandada või millega realselt midagi ette võtta.

Ma sain aru, et ma nähtavasti ei saa midagi aru ja mind ei armastata, aga kuidas edasi, ma ei teadnud. Aga Kalju ei teadnud ka. Ka praegu, sellest rääkides ei oska ma siia ühtki lahendust pakkuda, sest minu jaoks oli kõik väga vastuoluline. Arvan, et praegu oleksin ehk avameelsem ja räägiksin rohkem sellest, mida ma tunnen, tol ajal ma hoidsin oma hirmud endale ja püüdsin kõigega hakkama saada, kuigi juba siis oli selge, et see on raske.

Vastukaaluks, samal perioodil läbi raskuste tulnud Becketi „Godot’ d oodates“, mida koos Laura Niilsiga tegime, on mind jällegi tohutult rõõmustanud ja ma pole oma elus ühegi stseeniga rohkem proove teinud kui sellega. Me proovisime ühest äärmusest teise seda kohandada ja iga katsega tundus, et midagi on õigesti, aga mitte lõpuni, mitte tervikuna. Kui me üht viimast versiooni Kaljule ette näitasime, ja kui Kalju ütles sõnad, et ta talle esimest korda meeldib, mida ma laval teen, siis me tulime sealt ruumist välja nii kõrgete emotsioonidega, sest meie pikk ja raske töö on lõpuks vilja kandnud ning lihtsalt nutsime õnnest, esimest ja viimast korda minu puhul siin koolis. Olgu öeldud, et minu enda maitse kohaselt polnud see parim stseen. Seda tööd eksamitagasisides kommenteerides ütles ta, et kui ma midagi lüürilist teen, ei tule midagi välja, aga kui ma lähen tegelasele peale karakteri kaudu, on kõik hästi. Sama tunne oli mul endalgi, ma kaotasin enda vastu usalduse, kui mulle lüürilisem, õrnem, naiselikum roll usaldati, aga ma olin veendunud, et suudan seda murda, kuigi Juuditki oli läbikukkumine.

Minu kaks esimest kooliaastat tervenisti on olnud väga vastuolulised. Õppisin koolis erialal, mida ma alati õppida tahtnud olen, aga protsessis sees olles tundus mulle, et ma ei arene, ma olen nõrk ja mind ei peeta õppejõudude poolt väärtuslikuks. Ma olen tohutult tänulik oma kursusele, kes on mind alati erakordselt hoidnud, toetanud, usaldanud ja armastanud. Ilma nende olemasoluta oleks ma ilmselt mitte ainult kooliga alla andnud. Kokkuhoid on meie koosseisu puhul dominantne, ilmselt samal põhjusel olimegi jõudnud punkti, kus tahame trupina jätkata. Mälestused minu kahest esimesest õppeaastast on kahesugused, üks pool koosneb hirmudest, perfektsionismist, kõhklustest, jäärapäisusest, häbist, altruistlikkusest ja enesekindluse puudumisest, teine pool aga tohutust rõõmust, vabadusest, tundest, et ma oskan ja et olen selle jaoks loodud. Usun, et mõlemad pooled on edasiviivad jõud, kui nende tekkepõhjuseid mõista ja aru saada, et see on tegelikult normaalne, mida ma tunnen ja midagi pole tabu.

3. Lavastused

3.1 *"Neetud rist"*

Autor: W. Shakespeare/T. Stoppard/M. Unt

Lavastaja: K. Komissarov

Näitlejad: Birgit Landberg, Fatme Helge Leevald, Jaanika Tammsaru, Kaija M Kalvet, Liina Leinberg, Laura Niils, Karl-Edgar Tammi, Sander Rebane, Lauri Mäesepp, Kaarel Targo, Rauno Polman, Kristo Veinberg, Märt Koik, Silver Kaljula, Mihkel Kallaste, Kristjan Lüüs

Oli teise aasta teine semester, juba siis oli teada, et see saab olema viimane erialane kokkupuutumine Kaljuga, vähemalt kooli seinte vahel. Nagu uut semestrit ikka, olin ma sedagi valmis tühjalt lehelt alustama, püüdsin oma eelnenud hirne ja valu alla neelata ja lootsin, et seekord läheb teisiti. Esimesel kohtumisel saime teada rollid, millesse Kalju oli meid ette kujutanud. Kõik teised tüdrukud olid oma rollid kätte saanud, alles olime mina ja Fatme Helge Leevald, rollid kuninganna Gertrud ja Ophelia. Sel hetkel ma palusin, et ma Opheliat ei saaks, ma lihtsalt teadsin, et mul poleks enesekindlust teda mängida. Ja siis ütles Kalju, et mina mängin kuninganna Gertrudit, sest just midagi sellist oleks mulle tarvis, see on midagi nii jälki, Opheliana mind ringi hõljuma panna poleks mingit mõtet. Mäletan oma mõtteid pärast seda avaldust: „kuninganna Gertrud peab olema jälk!“ ja „kõik minu lüürilised rollid on olnud ringihõljuvad, aga kuidas jõuda selleni, et seda muuta?“. Loomulikult ei öelnud ma neid välja, vaid püüdsin lihtsalt näida enesekindlana. Seal edasi läkski kõik justkui hästi, aga ma ikka tohutult püüdsin teha kõik, et Kaljule meelejärele olla ja rolli juba algusest peale tema maitse järgi luua. Raske oli, ja midagi jälki ma seal ikkagi ei näinud.

Kuninganna Gertrudi ja Claudiuse esimese stseeni lavastamise võttis Jaanika Tammaru enda kanda, ning vastutas nii selle koreograafia kui sisu eest. Proovisime seda päris mitut moodi teha, üks variant, millest me siiski loobusime, oli ekstreemselt akrobaatiline. Kuigi ma muidu olin akrobaatikas arvestataval tasemel, panid sealsed katsetused mu värisemagi. Lõppvariant, mille

fikseerisime, oli terve stseeni ulatuses kokku lepitud ja improviseerimisruumi ei jäänud. Samas, ma ei oleks osanud selle ruumiga midagi peale hakata, sest ma olin nii ebakindel ja kartsin eksida. Lõppkokkuvõttes oli see üks väheseid stseene, kus ma end ikkagi veel enam-vähem normaalselt tundsin.

Edasi tuli minu ja Claudiuse stseen, kus me Rosencranzi ja Guildensterni Hamleti järele nuhkima ärgitasime. Meie enda kasutuses oli see stseen „märtsikasside“ nime all. Nimelt sattusid Rosencranz ja Guildenstern ruumi, kus Claudius ja Gertrud mängisid oma sadomaso mängu ajades teist piitsuga taga, samal ajal kui esimene kinniseotud silmadega kassi kombel eest roomas. Ma ei mäleta enam meie esimesi katsetusi selle stseeniga juhindudes „märtsikasside“ teemast, aga ma tean: ettepaneku seda stseeni sel moel teha tegin mina (ma pole selle üle uhke ega pea end paremaks, aga see on minu arvates minu enesetunde mõistmise huvides oluline info). Kuna esmased ettepanekud sünnivad ikkagi proovisaalis ja mitte erialatunnis, ei ole ilmselt Kalju minu „panusest“ teadlik. Sel pole ilmselt ka mingit vahet, sest asjalood läksid ikkagi sedasi, et varsti tegime me seda stseeni erialatundides ainult minu pärast, sest ma polnud võimeline „aru saama“, mida teha ja tunda on vaja ning ei suutnud Kalju märkusi realiseerida. Vastuolu tekkis minu jaoks sellest, et ma ei suutnud mõista, miks lõppkokkuvõttes olen ikkagi mina see, kes aru ei saa, kui ma alguses sain piisavalt aru, et selle idee peale üldse tulla. Õige pea tundsin ma ennast jälle üleliigsena ja täiesti valesti mõtleva lollina.

Minu põhiline lavapartner, kuningas Claudius ehk Lauri Mäesepp, püüdis meie stseene ka järje peale aidata, mistõttu oli igas proovis vähemalt üks hetk selline, kus tema ütles, mida ma tegema pean, et temal parem mängida oleks. Ma sain ja saan absoluutselt aru, et ta tahtis ainult parimat, tahtis, et ma talle impulsse annaks ja et meie hierarhia publikule igati arusaadav oleks, aga see mõjus mu enesekindlusele väga halvasti. Minu jaoks polnud see päris loomulik, kui üks näitleja teist lavastama hakkab. Proovisin selle olukorraga erinevat moodi toime tulla, mõnikord hakkasin vastu jäädes endale kindlaks ja mõnikord läksin ma sellega kaasa, sest ma tundsin, et minu enda ideedel on negatiivsed tagajärjed. Ma mõistsin, et Lauril on minu pärast raske. Kuid ka siis oli tagasiside halb ja asja tegi veel hullemaks see, et mul polnud enda kaitseks mitte midagi öelda, sest mõnikord ma tegingi katteta asju, sest Lauri ütles tungivalt, et ma võiksin. Sel perioodil ma olin juba mõistnud, et ma kipun stseene üle analüüsima ja sel puhul allumine oli teadlik katsetus areneda. Neil puhkudel ei öelnud ka Lauri minu kaitseks Kaljule, et tema palus mul nii teha.

Pärast tehtust omavahel rääkides tuli ikka välja, et ma ei teinud nii nagu ma pidin või kokku leppisime ja enam pole võimalik öelda, kumbal õigus oli. Tegelikult saime me temaga hästi läbi, ka proovides, aga esinemissituatsioon konkreetse ütlemisega tähtsale isikule muutis meid mõlemaid: mind aremaks ja Laurit enesekindlamaks.

Sellel perioodil hakkasin ma uskuma, et äkki ma olen hull. Ma ei rääkinud sellest kellelegi, aga ma reaalselt muretsesin selle pärast. Kuidas saab olla nii, et see, mida ma ma arvan end aru saavat, pole see, mida ma väljendan. Et mida ma ütlen, et ma teen, pole see, mida ma teen. Kalju küsis minult esimesest kursusest peale: „On sul silme eest must?“. Esimesed kaks aastat ma ei olnud võimeline isegi aru saama, mida see küsimus tähendab, vastasin talle alati eitavat, aga aegajalt see küsimus kordus. Minu eitav vastus tähendas, et ma polnud silme-eest-musta oma elus kordagi tundnud. Nüüd ma tean, mis see on, sest kogesin seda kolmandal kursusel, millest räägin hiljem, aga siis ma veel ei teadnud. „Neetud risti“ proovides küsis ta minult seda sageli. See pani mind veelgi enam kahtlema minu selges mõistuses, sest tema justkui väitis, et on, aga mina ei saanud aru. Hullud ju ei saagi.

Üsna esietenduse eel tegime tööd lavastuse eelviimase stseeniga, milleks oli matusestseen. Olime seda juba paar korda teinud, kui ma äkki ühel katsel jätsin oma teksti keskelt ühe lause ütlemata. Mu partner, Mihkel Kallaste, ütles mulle enne kui oma repliigid ütles, et siin ma jätsid need read vahele. Kalju kuulis ja käratas, et mul on terve lavastuse peale paar rida õppida ja ma pole selleks võimeline. See läks mulle väga hinge, sest ma teadsin, et see oli viga, aga seda juhtus väga harva. Peaaegu mitte kunagi (ütleb mulle mu mälu, aga ma võisin olla hull). Oli hetki, kus ma oma repliigiga hilinesin või esimestel liikumisproovidel oma repliike unustasin, aga tõesti harva oma teksti keskelt. Seda tõestab ka see, et Mihkel teadis, mida ma ütleva pidin, tema on see, kes ootamatuid tekstikärpeid endale tähelepanemata teeb nii proovi algus- kui lõppjärgus. Mina olen alati olnud see, kellele tekst, eriti värsirütmiline, väga kergesti meelde jääb, ja ka siis olid mul enamus tekste peas ja kui teistel meelest läks, võisin ma peast öelda, mis tuleb. Ma ei süüdistata Mihklit, ma püüan lihtsalt tagantjärele selles olukorras ennast kaitsta. See tundubki mitte midagi, sest midagi pealtnäha halba ju ei juhtunud. Aga selles hetkes kui ta käratas, ma teadsin, väljendub palju rohkem kui kaks solvavat lauset, seal taga oli südamest tulev etteheide, põlgus ja abitus minusuguse inimesega midagi peale hakata. Mind haavas, et ta polnud mind näinud partnerit aitamas, talle teksti meelde tuletamas. Ta ütles veel: „Sa pole kohal!“. Sel hetkel, kui ta nii ütles,

ma tahtsin nutta ja karjuda „Ma olen alati kohal! Olen praegu ja veel enam - mul pole oma päevas ühtegi vaba tundi, millal ma meie tükile ei mõtleks. Mu austus teatri ja teie vastu on nii suur, ma ei taha maailmas midagi muud, kui siin olla, aga olla armastatud! Kuidas te ei näe?“. Aga ma sain juba samal õhtul aru, et selles oli tal õigus. Ma täitsin mingit skeemi, mille olime kokku leppinud, aga mu mõte polnud alati kohal. Ma tegelesin oma peas paljude teiste asjadega: püüdsin oma eelmisi katsetusi analüüsida, et võimalikke tulevaid pakkumisi, mis oleksid valed, likvideerida, püüdsin stseeni kõrvalt vaadata, et aru saada, mida ma teha võiks, jätsin ise laval olles meelde ettepanekuid, mida teistele soovitusena öelda. Ma tegelesin küll meie lavastuse temaatikaga, aga valed hetkel. Ma ei julenud improviseerida, ma olin hirmul iga hetke ees, sest ma teadsin, et ma eksin sageli endale teadmata ja tagajärg tuleb nagu välg selgest taevast.

Ophelia hullumise stseeni võttis enda lavastada Kaija. Mul oli temaga väga hea läbisaamine ja ma usaldasin teda selles vallas väga. Pakkusime üht varianti, kus kuninganna ühel hetkel võtab kingad jalast, et Ophelialle ettevaatlikult, müratult läheneda. Selle peale küsis Kalju, et kas ma arvan, et kuninganna endal kingad jalast võtta võiks. Võtsin südame rindu ja ootasin murdepunkti meie läbisaamises ning vastasin „Jah!“, jällegi, usun seda tänaseni. Kalju arvas, et kuninganna seda sel hetkel ei teeks. Ka Kaija, kes oli selle stseeni lavastaja, ütles, et tema meelest oleks see võinud nii olla, aga sinnapaika see jäi. Jälle sai kinnitatud, et me ei ole võimelised elu ja teatrit ühtmoodi nägema.

Peale esietendust oli meil kohtumine Jaanika Juhansoniga, ta jagas tagasisidet ja meie ise saime võimaluse oma tööd kommenteerida. Ma teadsin, et mul polnud laval terviklikku inimest, Gertrud käitus üle stseeni erinevalt, aga ma ei osanud mõelda mõnegi lahenduse peale, mis võinuks sobida või julenud mõeldagi vallas, mis tähendanuks mõne fikseeritud skeemi muutmist. Ma ei mäleta, mida ma ütlesin, ma nutsin, aga ma mäletan, et Lauri ütles, et ta ei jaksa kahe eest vastutada, et ta tahab enda tegelase peale mõelda. Ja sel hetkel tundsin ma tohutut kaastunnet tema vastu ja abitust üldse edasi elada. Mul oli temast ja endast nii kahju, ma andsin ometi kogu prooviperioodi jooksul endast, mida suutsin, aga ma sain aru, et minu parim pole piisav. Hiljuti meenutas Kaija esimese aasta teist semestrit ja rääkis kahest koosseisust, kelle stseene ta siis juhendas. Ühes olime mina, Mihkel Kallaste ja Rauno Polman ja teises Laura Niils, Lauri Mäesepp ja Sander Rebane. Ta ütles, et minu koosseis koosnes sellist tüüpi näitlejatest, kes enne väga täpselt teada tahavad, mida ja milleks me teeme, vajame analüüsi, et olla võimelised vabalt

tegutsema. Teine grupp seevastu alustas tegutsemist varem kui seesmine põhjendus oma käitumisele olemas oli. Ta lisas, et kumbagi näitlejatiübiga ei suudaks järjest väga pikalt proovi teha. Ma usun, et vähemalt minu ja Lauri puhul vastab see tõele ja ehk seetõttu oligi meie koostöö kohati raske, et meie arusaam stseenidega töötamisest oli erinev.

Mängisime sama etendust nädal hiljem Tartus. Kuna Kaljut ei olnud vaatamas, olin ma palju lõdvestunud ja mu energeetika ja kontsentratsioon olid palju kõrgemad. Ilmselt ka nädalane puhveraeg kogu selle pingelise perioodi vahel tegi teise etenduse minule endale nauditavaks. Selle ühe õnnestunud mängukorraga sain ma annuse elujõudu ja motivatsiooni tagasi. Kuna Tartu publik üldiselt on avatud ja tagasisidealdis, sain ma sealt hiljem isegi võõrastelt isiklikke komplimente. Seda tunnet, et keegi mind ikkagi väärtustab ja veel enam, eriliseks peab, on kannatada saanud hingele vaja rohkem kui midagi muud. Kui erialatunnid Kaljuga läbi said, oli lõppenud minu elu pingelisim etapp ja tuli hakata end uuesti kokku panema.

3.2 „Lood saba otsast“

Autorid: A. Kivirähk/E. Valter/R. Polman/J. C. Harris

Lavastajad: Kaarel Targo, Silver Kaljula, Liina Leinberg, Rauno Polman

Näitlejad: Birgit Landberg, Fatme Helge Leevald, Jaanika Tammsaru, Kaija M Kalvet, Liina Leinberg, Laura Niils, Karl-Edgar Tammi, Sander Rebane, Lauri Mäesepp, Kaarel Targo, Rauno Polman, Kristo Veinberg, Märt Koik, Silver Kaljula, Mihkel Kallaste, Kristjan Lüüs

„Lood saba otsast“ on meie teine suur lastelavastus, mida kursusega ühiselt tegime. Kuna eelmise tegid meie lavastajad ja nad olid niigi näitlejatest enam rakkes, otsustasime seekord teisiti ning minagi avaldasin soovi mingi jupp lavastada. Mul on lapsena olnud palju lemmikraamatuid, aga kõik need tundusid mulle siis liiga mahukad ja mulle endale liiga olulised, et nendest viie prooviga midagi valmis teha. Valisin A. Kivirähu raamatust „Kaka ja kevad“ loo pealkirjaga „Väike puuks“. See valik tundus mulle sel hetkelgi sama riskantne kui seda üldse oma lõputöös mainida, aga midagi paeluvat ja värskendavat oli selles ka. Loos tegid kaasa Laura Niils, Mihkel Kallaste, Rauno Polman, Kristjan Lüüs, Lauri Mäesepp ja Karl Edgar Tammi.

Esimene proov oli väga kohutav kogemus just selles mõttes, et ma tundsin ennast oma näitlejates ära. Minagi käitusin nii nagu osad neist, kui mul igav oli või kui ma lavastaja mõtetes kahtlesin. Mõistsin kohe, kui palju energiat kulub meie vaestel lavastajatel sellele, et üldse tähelepanu saada. Mõned näitlejad hakkasid mind kohe testima, aga kuna ma olen ikka olnud selline arakene ja kohutavalt kartnud teisi solvata ja teistele mitte meeldida, siis ei tulnud ma nende testimisega hästi toime. Minu ideaalis ei näinud see väike lugu ette seda, et ma pean autoriteetselt oma kursuse peale karjuma ja neid kamandama, ma tahtsin, et kõik oleksid ise huvitatud sellest, mis võimalus neile antud on. Ma mõistsin, et täpselt sama tahavad minu lavastajad ka. Kõik seosed tulid minu jaoks selles proovis nähtavale. Ma mõistsin ka nii tohutult hästi seda poolt oma trupist, kes kogu südamest lollitas, sest aeg oli hiline, me olime päev otsa proovi teinud, meil oli kahe nädalaga vaja valmis saada lasteetendus ja sada muud asja, mina olin arg ja ebakindel ja mu loo nimi oli „Väike puuks“. Ma ei tahtnud kedagi sundida tegema midagi, mida nad teha ei taha. Kuid õnneks olid umbes pooled näitlejad siiski minu mõtetest, ettepanekutest huvitatud ja neist inspireerituna pakkusid välja omi mõtteid ja ideid. Proovi teiseks pooleks olid kõik siiski, pisut vägisi küll, aga lainel ja uskumatul kombel oli proovi lõpuks mind juba üpriski rõõmustav tulemus olemas. Seal edasi ma enam ei kartnud, et pärast nelja ülejäänud proovi sellest stseenist asja ei saa, sest mulle tundus, et see, mis milles me kokku leppisime, on juba piisavalt võluv.

3.3 „Altari all. Suvi 1343“

Autor: Loone Ots

Lavastaja: Erki Aule

Näitlejad: Rauno Kaibiainen, Tarvo Krall, Hellar Bergmann, Bert Raudsepp, Liina Leinberg

Oli suvi pärast teist teatrikoolis veedetud aastat ja mulle helistas Rauno Kaibiainen, kes pakkus mulle suveks väikest rolli eelmainitud koosseisus. Olin kohe nõus, sest see saanuks olema esimene töö väljaspool minu kooli ja esimest korda näitlejatega väljaspool minu kursust. Esimesed nädal aega lugesime teksti ning tegime mõned kärped, aga sellist tekstianalüüsi nagu koolis harjunud olin, ei toimunud. Värskest olid meeles veel erialatunnid, aga mulle tundus, et

kooli analüüs oli hoopis põhjalikum kui sealne. Väga palju tehti sarkastilisi nalju teksti suhtes, mis olidki väga naljakad, aga ma uskusin end mõistvat, et see tekst polnud lavastaja valik. Mõistsin, et ilmselt nii see käibki, et võetakse vastu, mis pakutakse, ükskõik, kas alguses kõnetab või ei. Ma tundsin end siiski privilegeritult, et võin selles kaasa teha, inimestega oli klapp hea, ainult, et tööetika oli varemkogetust erinev.

Esimesel lavaproovil, mis oli neljas päev pärast teksti kättesaamist, oli Rauno puudu, mis tähendas seda, et mina asendasin teda ja mängisin koos Berdiga erinevatest kloostritest pärit tutvuvaid munkasid. Paari päeva pärast kui Rauno sai proovi tulla, mängisin mina Raunole ette ja ta pidi oma rolli lihtsalt minu pealt ära õppima ja järele tegema. See tundus mulle kummaline, sest meil oli piisavalt aega, et Rauno oleks ise ennast otsida saanud oma tegelases ja tema liikumises, aga nagu ma hiljem aru sain, siis meie lavastaja töötaski kuidagi misanstseenide kaudu. Misantseenile vastavalt kohandab näitleja end oma tekstiga etteantud misantseeni, ja leiab seeläbi enda tekstile katte. Kuigi Erki vahepeal sattus misantseenide loomise lainele, kus neid mõne tunni jooksul tuli üha juurde, siis oli ka palju hetki, kus ta lasi näitlejatel lihtsalt voolata, lihtsalt teha nii, nagu nad ise soovivad ja lasta neil kulgeda.

Minu väikese osa tõttu selles lavastuses ei saa ma siinkohal rääkida tekstianalüüsist või rolli loomisest, ma tundsin, et minu ülesanne on olla mingis seisundis, et teistel oleks võimalik mängida. Ma teadsin, et minu roll on oluline, sest ma olen tegelane, kelle pärast sündmustik aset leiab ja ka võtmetegelane. Minust oli juttu rohkem mind ennast reaalselt näha oli. Aga kogemusena hindan ma seda väga, sest oli tõeliselt värskendav näha uusi näitlejaid rolli algusest lõpuni üles ehitamas.

Kui kõik näitlejad kohal olid (mida juhtus harva), oli mul võimalik kõrvalt näha, kuidas nende puhul rolli loomine käis. Pean ütlema, et tundus, et see tuli kõigil väga lihtsalt, kõik justkui lasid ainult teksti endast läbi ja oligi valmis. Eriti meeldis mulle Tarvo Krall. Ta oli orgaaniline ja väga laia ampluaaga, ta näitas laval kõike, nii rõõmsameelsust kui muret ja vihastumisi, miski ei tundunud kuidagi tekitatud või võlts. Samuti, ta oli esimene, kes tuli proovi päheõpitud tekstiga, ta oli alati kohal õigeaegselt ja näis hingega asja juures. Kuigi minu enda lavaaeg oli väike, 1 minut alguses olla surev naine ja 2 minutit lõpus olla surnud naine, olin ma igas proovis kohal ja asendasin teisi, kui nemad puuduma pidid, aga Tarvot mitte kordagi. Sageli sain ma temaga koos laval olla, temaga oli tohutult lihtne mängu käima saada, kordagi ei tekkinud ühtki stseenivälis

mõtet. Kõik tundus õige. Tarvo on mulle eeskujuks ka selles mõttes, et iseendale truuks jäädes ja proovide vastu austust omades, saadakse sellest ise maksimum ja ollakse motiveerivaks eeskujuks ka teistele. Lõppkokkuvõttes ma usun, et tema rollgi oli lavastuses kõige huvitavam.

3.4 „Neptuuni mõjul“

Autor: M. Tubin/L. Leinberg

Lavastaja: L. Leinberg

Näitleja: L. Leinberg

Ma siia maani imestan, et see lavastus valmis sai. Alustasin ma tööd muidugi materjali otsimisega, aga kuna ma tõesti ei leidnud midagi, mis mind oleks kõnetanud või mida mul oleks huvitav teha olnud, otsustasin, et tekst tuleb ise luua. Mul oli kolm varianti. Esimeseks, ma olin alati tahtnud oma hääletamiskogemustest rääkida ja neid lavale panna, see oleks pigem tulnud selline *stand up* võtmes lavastus, kus on palju sketše ja publikuga suhtlemist. Teise variandina mulle nooremana tohutult imponeeris K. Hamsuni „Maa õnnistus“, kus oli jänesemokaga naine, kelle lugu ma oleksin tahtnud rääkida. Kolmanda variandina mõtlesin ma „Alice imedemaasr“ inspireerituna teha lugu jänesemokaga naisest, kes, olles ühiskonna ja perekonna poolt tõrjutud, leidis sellest raamatust endale lohutust ning uskus erinevatesse maagilistesse jõududesse, ja kus lõpuks temaga, nagu Alice’iga, imesid juhtub. Minu valituks osutus kolmas variant.

Umbes sellesse perioodi jäi meil ka teine koostöö Drakadeemiaga, et sobivuse korral leida endale lavastusdramaturg. Maike Tubiniga näisid meie ideed sarnanevat ning otsustasimegi asja kahe peale ära teha. Ta kirjutas väga põnevalt ja alguses tundus mulle see väga huvitav. Müstika, mida ma soovisin, oli olemas. Ent mida lõplikumaid versioone ta mulle saatis, seda rõhavamaks, segasemaks, süngemaks ja mulle vastumeelsemaks lugu kulges. Ma püüdsin ka igatepidi aidata, oma variante pakkuda ja kaasa rääkida, aga ma ei saanud enam ise ka aru, mis lahti on, mõistsin vaid, et seda ma teha ei tahaks. Põhiline, mis sealt minu jaoks puudu oli, oli loogika tegelases, palju asju ütles ta seepärast, et need ainult kõlavad huvitavalt, lõpuks ma oleks lihtsalt erinevate hulluse seisundite vahendaja olnud, mitte tegelane, kes tegutseb mingi eesmärgiga. Kõik oli väga

sürreaalne. Tegin endalegi ootamatult kannapöörde, olles seda teksti mitmeid kordi lugenud, analüüsinud ja parandada püüdnud, ja otsustasin mingist algideest lähtuda, aga hüljata kõik kirjapandu. Hakkasin lihtsalt oma intuitsiooni pealt kirjutama. Sada korda tahtsin abitusest nutta, kuid kui tundsin, et miski pole midagi väärt, siis lugesin uuesti Maike teksti läbi või tein pausi ja sain jõudu juurde. Umbes kümme päeva enne esikat sain teksti valmis ja hakkasin koolis proove tegema. Kogu see periood oli meeletult hirmus, meeolud olid täiesti seinast-seina. Ühest küljest tohutult uskusin oma töösse ja arvasin, et see võiks inimestele huvitav olla, ent samas tahtsin lihtsalt ära teha, kaelast ära saada. Kord nautisin ja olin õnnelik oma lavale pandud aususe eest, aga siis tulid jälle egoistlikud mõtted, et tahaks kõikidest parema lavastuse teha. Ma usun, et see on väga normaalne, kui sellises situatsioonis üksinda olla. Umbes viis päeva enne esikat olin ma jõudnud kõik põgusalt läbi harjutada ja näitasin ette oma juhendaja Garmen Taborile. Ta oli tunnistajaks minu esimesele läbimängule. Proovides olin ma väga kriitiline ja ikkagi tein mingeid pause stseenide vahel, et korrigeerida ja uuesti teha. Kui läbimäng oli lõppenud, sain ma aru, missugust õudust ta just näinud oli. Kõndisin lavalt ära oma raske meeoluga, istusin tema kõrvale, aga Garmen polnud veel ikka aru saanud, et see läbi on. Peitsin näo suurest häbist oma käte vahele, mõistsin, et mul on viis päeva esietenduseni, analüüsisin võimalikku etenduse ärajätmist või tagasipöördumist Maike teksti juurde, kuni mu mõttevoolu katkestas Garmen küsides, et kas sai läbi. Esimene ettenäitamine oli minu jaoks katastroof, aga tänu sellele õudusele sain ma eelkõige ise aru, mis puudu on, mis kohtadel on valed rõhud, mis pole oluline ja mis on. Ka Garmen, olles, mulle tundus, täiesti šokeeritud, püüdis mind mõne sõnaga aidata. Paar tundi pärast analüüsimist oli mu motivatsioon ja ajataju nii kohal kui olla võis ja ma teadsin, et kõik saab korda. Tegin veel teksti vajalikke muudatusi, väga palju proove, terviklikke läbimänge. Kutsusin Kaija vaatama ja ta innustas mind tohutult. Kaks päeva enne läksin Genialistide Klubisse, ruumi, kus esietendus toimuma pidi, proove tegema. Kasutegur, mis tuli õiges ruumis mängimisest olles eemal kõigest muust, oli meeletu. Energia, mis ma neist Genialistide Klubis tehtud proovides andsin, tuli mulle mitmekordselt tagasi peale iga sooritust. Ja imekombel juhtus nii, et ma olin esietenduse jaoks valmis.

Esietendus läks minu jaoks väga hästi. Ma nautisin kõike ja ma sain sealt hetke, mida ma ilmselt kunagi ei unusta: ma tundsin äkki publiku vastu nii suurt armastust ja usaldust. Ma tajusin, kuidas kõik inimesed, kes saalis istusid, olid minuga kaasas ja mind toetasid. See hetk, see võis olla üks sekund, aga ta tähendab mulle tänaseni nii palju.

Pärast esietendust leidis aset publiku ja näitlejate vaheline vestlusring. Minult küsis üks meie vanema kursuse näitleja: „Kas su mängimise tegi raskemaks, kui inimesed naersid kohtade peale, mis tegelikult olid tõsised ja sina teadsid, mille üle nad tegelikult naeravad?“. Vastasin, et ei teinud ja kui üldse kuidagi võrrelda, siis pigem vastupidi. See vastus näis teda üllatavat, nägin ta silmist, et mõistis mind pisut hukka. Hakkasin uskuma, et ütlesin midagi valesti, veel enam, ma kartsin, et tegin midagi valesti ja mõtlesin selle üle veel kordi. Kas ma peaksin mängimise ajal andma hinnangut ja tundma kaasa, et minu tegelast vägistas ta isa, mille tagajärjel ta sai sellise šoki osaliseks, et see muutis tema tervet maailmapilti ja tal arenes vaimuhaigus? Samal õhtul ma mõtlesin, et ilmselt see oleks moraalne ja seda tulnuks mingis koguses teha, aga täna ma usun, et vastus on kategooriline ei. Näitlejal ei tuleks oma tegelast kõrvalt vaadata ja talle hinnangut anda. Kõik inimesed tahavad parimat, iga näitleja mängib nii hästi kui suudab ja iga tegelane, olgu ta pealegi pealtnäha „hull“ või „kuri“, ta tahtis anda oma parimat selles olukorras, millesse ta sattus. Minu Stella arvas, et see, mida ta teeb, on õige. Kui keegi publikust leidis, et see on mingil põhjusel ka naljakas, ei tohiks mina näitlejana mingil juhul anda sellele omapoolset hinnangut ega seda isiklikult võtta.

Umbes samal perioodil, kui etendus välja tuli, tuli ka öelda, kes oma monolavastustega Kultuuridessandist osa soovib võtta. Avaldasin soovi. Kui see hetk aga kolm kuud hiljem kätte jõudis, oli minu suhe selle lavastusega juba hoopis teistsugune ja ma polnud enam kindel, kas ma ikka tahan seda mängida. See „tahan“ koosnes: 1) kas ma usun sellesse veel, 2) kas ma viitsin seda taastada, 3) kas ma arvan, et inimesed peaksid seda etendust nägema, 4) kas mulle meeldiks seda veel mängida. Kuid kuna asi oli juba ametlik, ei tähendanud minu kahtlus aga enam midagi, seega võtsin end kokku ja püüdsin etendust taastada, aga juba proovides ei tulnud seda „õiget“ tunnet. Esimene etendus läks kohutavalt halvasti. Ma polnud üldse kohal, ma lihtsalt sundisin ennast täitma neid skeeme ja ütleva neid ridu, aga see oli nagu vägistamine. Emotsioon, mis pärast toda etendust tekkis, oli mulle nii tugev raputus, et sellest järgmine etendus tuli juba oluliselt parem, aga mitte ikka veel midagi nii maagilist, nagu minu jaoks oli olnud esietendus. Seadsin esietenduse endale justkui ideaaliks, ent seda taastoota mul ei õnnestunud. Too etendus lihtsalt tekkis ja ma polnud võimeline seda kordama. Nüüd ma usun, et etenduste ebaõnnestumine tuleneski peamiselt sellest, et mu vähm läks esietenduse korrata püüdmise peale, mitte aktiivsele etenduse andmisele.

3.5 *Stand up show ei seisnud püsti*

See on katsetus, millest paljud kas midagi või täit tõde ei tea. Oli Märt Koiki monolavastuse kuu ja nagu ikka *stand up*'ide puhul on kombeks, tuli enne peaesinejat soojendusesineja lavale saata. Mul olid mingid mõtted tekkinud, mida ma soovisin *stand up*'is ära kasutada ja ma tahtsin väga proovida. Monolavastuse väljatoomisest olid nii head mälestused ja ma uskusin (kuigi ka kahtlesin), et ma suudan Märdile väga laheda sissejuhataste teha. Teksti kirjutamine osutus arvatust keerulisemaks, sest mulle tundus, et maailmast on ühekorraga kogu huumor kadunud. Midagi ma ikkagi välja mõtlesin ja tegin ka mõned proovid üksi klassis rääkides. Kui ma sellest Märdile rääkisin, ütles ta, et seda ei tasuks teha ja ka teksti pole tarvis pähe õppida. Käte jõudiski Märdi *stand up show*. Ma pole teatrikoolis kunagi sellist lavahirmu tundnud nagu enne seda etteastet, sest, olgu öeldud, ma võtsin väga tõsiselt teksti mitte pähe õppimist. Läksin peale, tekst poolpeas, ütlesin oma esimese lause ära, vaatasin surmtõsiselt publikut ja lihtsalt mõistsin, et ma ei suuda. Ma pole selleks valmis. Siis ütlesin endale, et rahune maha ja tee see ära, aga selleks hetkeks oli mu pea täiesti tühi. Ma ei teadnud enam mitte midagi. See oligi see „silme eest must“, mida Kalju mulle kaks esimest aastat sageli ütles. Meeles polnud ühtegi rida ja pähe ei tulnud ühtegi uut mõtet. Istusin laval olnud pukile ja mõtlesin, et mida ma teen. See ei ole minu elu. Publik ootas. „Andke mulle andeks, ma ei suuda. See on palju raskem kui ma arvasin, ma pole selleks valmis. Aga tule lavale, Märt!“, ütlesin ma ja läksin minema. See oli tõeline, puhas häbi, kõikide hirmude kardetud tulemus.

Selle kohutava häbiga toimetulek tuli mul aga palju kergemalt kui ma eeldasin. Esiteks, ma läksin kooli, nutsin ennast tühjaks ja Kaija lohutas mind. Garmen ütles, et muidugi peab tekst peas olema. Loogiline, miks ma olin nii rumal, ennast tundes ma ju oleksin pidanud teadma, et muidugi peab. Ja siis tulid mingid üksikud inimesed minu juurde, kes küsisid, et kas ma plaanisingi nii seda teha. Öeldi, et mõned arvasid, et mul päriselt läks sassi, aga nemad said kohe aru, et see oligi nii mõeldud. Kiitsid ka veel. Uskumatu, kuidas osade inimeste usk minu julgusesse või erialasesse treenitusse, suudab ära kustutada nende teadvusest selle võimaluse, et ma olen sama habras kui paljud teised inimesed, kes pole oma elukutsevalikuks artisti, näitleja oma valinud. Ma olin seal laval nii tühi, nii ehe ja nii šokis, et ma värisesin üleni, aga sellest vaadatakse mööda. Sellest olen ma praeguseks kaasa võtnud kindla veendumuse, et ma pean

olema täiesti kohal, täiesti teadlik sellest, mida ma laval tegema hakkan. Ma tunnen end piisavalt, et teada, mida ma suudan ja mida mitte. Kahtlemata pole ma lukku pannud *stand up*'i tegemist, aga ma tean, et see võtab minult rohkem julgust ja sisukat teksti enne, kui ma uuesti selle sammu teen, et end lavale esinema pakun. Ma olen enda üle häbitunde kõrval ka uhke, et ma olin võimeline olema nii aus, et riskisin oma suurima hirmu – teiste ees lolliks jäämisega, ja oma hirmu publiku ees välja ütlesin.

3.6 Kuuldemäng „Stiiliharjutusi“

Autor: R. Queneau

Lavastaja: T. Tubin

Näitlejad: Birgit Landberg, Fatme Helge Leevald, Jaanika Tammsaru, Kaija M Kalvet, Liina Leinberg, Laura Niils, Karl-Edgar Tammi, Sander Rebane, Lauri Mäesepp, Kaarel Targo, Rauno Polman, Kristo Veinberg, Märt Koik, Silver Kaljula, Mihkel Kallaste, Kristjan Lüüs

Üks meeldejääv ja kahtlemata eriline kogemus oli kuuldemängu lindistamine Taago Tubinaga. Ma olen oma elus väga palju kuuldemänge kuulanud ja kuna mul endal on neist nii positiivsed emotsioonid, on minu soov juba varasest east olnud ka mõnes osaleda. Materjaliks oli Raymond Queneau „Stiiliharjutusi“, kus minu osaks said lugude pealkirjad ja lõputiitrid. Selles mõttes sain ma läbi lihtsalt, et suurt harjutamist minuga ei tehtud, ma ei pidanud loo sisu edasi andma ja ega muretsema selle pärast, et see minu valede rõhuasetuste pärast varju jääb. Aga lihtne mul sellegipoolest ei olnud, sest minu ego tahtis hirmsasti endast parimat anda ja pealkirjad öelda välja nii kaunilt kui suudab. See enesetõestusvajadus „vaadake, ma tahan ja suudan“ domineeris minus kuuldemängu terviku üle. Nii proovides kui lindistamisel said minu tööd täpsustavateks märksõnadeks lihtsus ja loomulikkus, seega lõppkokkuvõttes ma sain aru, mida tuleb teha, aga näitleja minus oli pärast salvestust pigem õnnetu. Seda ainult temale osaks saanud rolli mahu tõttu, sest ma oleksin tahtnud rohkemat.

Kuna soov teha raadiotööd, täpsemalt kuuldemängudes mängida ja esitada järje- ja unejutte, oli minus peale seda kogemust olemas tugevamalt kui varem, otsustasin ma erinevatesse raadiojaamadesse kirjutada ja ennast tööle pakkuda. Ma ei saanud küll ühtki jaatavat vastust, aga

selle teo juures on kaks olulist punkti. Esiteks ma olin ära tundnud midagi, mida ma väga teha tahaksin. Ja teiseks, veelgi olulisemana, oli sinna kirjutamine iseenesest ja enda pakkumine üks minu harvaesinevatest edevushetkedest. See oli esimene kord, kus ma omaalgatuslikult tegin mingilgi kujul seda, mida Kalju meile alati ütles: „Teil tuleb ennast müüa!“

3.7 "Pelleas & Melisande"

Autor: M. Maeterlinck/Kaija M Kalvet

Lavastaja: Kaija M Kalvet

Näitlejad: Laura Niils, Rauno Polman, Kaarel Targo, Liina Leinberg, Kristo Veinberg, Mihkel Kallaste

See lavastus on mulle üheks olulisimaks tööks kooliaja jooksul. Imelisel kombel on seda olnud enamik Kaija lavastusi, aga see kõige erilisemal moel. Juba algusest peale tundus mulle selline pimesi, kogemise teater väga lahe idee ja ma tundsin privileegi selles osaleda. Äärmiselt põnev väljakutse oli põhirõhk vahelduseks misantseenidelt ja väliselt vormilt ära pöörata ja pigem mõelda sellele, kuidas on võimalik atmosfääri ning oma olemust edasi anda teades, et publik mind ei näe. Mõelda sellele, kuidas ma astun, kuidas mu kleit kõlab, milline võiks olla minu hääl, kui ma olen 45-aastane, milline oleks mu hääl, kui ma olen 80-aastane, kuidas tekitada metsaheliseid, kuidas koopaheliseid, kuidas tekitada muljutud ülakehaga inimese häält, kuidas anda edasi illusiooni, et ronin mäetippu ja ümberringi on tuuline rand. Kuigi minu tegelane Geneview ei olnud kõikide eelnimetatud näidetega stseenides osaline, oli minul kui näitlejal sellest hoolimata võimalik lavastuse valmimisele kaasa aidata ka stseenides, kus ma ei osale. Ja ma ei pea siinkohal silmas ainult seda, mida lavastaja mul teha käsib, vaid seda, et minu isiklik panus on oodatud. Kaija töödes on alati tunne, et ma olen oluline, et minu ettepanekud on teretulnud ja ma pean rääkima, kuidas ma ennast tunnen, sest ta on valmis igasugu mööndusi ja vastutulekuid tegema, et mul hea mängida oleks. Ja mina olen seda tüüpi inimene ja näitleja, kes ootab, et sellega arvestataks.

Minu rollid selles lavastuses on Geneview ja esimene teenija. Geneview on viiekümnendates naine, kellel on kaks poega erinevatest kooseludest. Kaija ütles mulle kohe proovide algul, et ma

pean püüdma täiskasvanulikke, küpset naise häält otsida. Esimese teenija jaoks ütles ta, et grotesk on lubatud, see stseen võib olla naljakas ja te võin teenijana oma häält otsides rohkem fantaasiat kasutada. Mõlemad hääled, mida ma teen, pole minu jaoks uued, olen neid tämbreid varemgi kasutanud. See ei tundunud mulle probleem, sest need olid mulle omased ning ma ei tahtnud kumbagi rolli kuidagi väliselt leiutama hakata.

Hääle ja diktsiooni mõttes on see lavastus üks nõudlikumaid. Lavastuse vaiksed kohad peavad olema täpselt ja peenelt diktsioneeritud ning valjud peavad kostuma üle kohati väga tugeva helikujunduse. Näiteks esimeses stseenis tuleb mul teenijana üle krigiseva ukse karjuda, kuid ülejärgmises stseenis on Genevewi ülesandeks tormises rannas üle puhuva tuule karjuda. Teenijat teen ma kõrihäälega ja Genevewi rinnahäälega ning tänu stseenide järjestusele ning asjaolule, et ma neis mõlemas stseenis kasutan oma häälenivoo maksimumi, pean ma alati enne etendust hääle korralikult soojaks tegema, sest korra, õnneks proovis küll, juhtus, et mu hääle polnud kõrist röökimiseks valmis ja kadus merestseeniks ära. Samuti on selles lavastuses väga oluline pöörata tähelepanu oma diktsioonile. Tean seda isiklikust kogemusest, sest mu vasak kõrv on 80% kuulmiskahjustusega, et mõnikord läheb selleks, et mõista minust vasakul rääkivate inimeste juttu, tarvis oskust nende sõnu suu pealt lugeda. Selles lavastuses publikul seda võimalust pole, nad peavad aru saama kohe, kes mida ütleb.

Nelja aastaga olen ma aru saanud sellest, et kui inimestel on hea olla ja kui nad tunnevad end vajalike ja armastatutena, on nad ka motiveeritud ja valmis panustama. Kaija sooviks prooviperioodil oli, et kõik näitlejad teeksid igas proovis enne materjali juurde asumist teistele soojendusharjutusi ette. See oli väga hea viis truppi ühele lainele saada. Ta ei tee midagi ülepea, ta hoolib alati igast oma tööst ja igast oma näitlejast väga. Prooviperioodi alustasime me kõikvõimalike harjutustega, mida me viisime läbi silmad kinni. Kõige sümboolsem kogemus selles vallas oli käia Tallinnas pimesi väljas söömas restoranis, kus keegi meist varem käinud polnud, mistõttu ei omanud vähimatki ettekujutust sisekujundusest ega toitudest, mida seal pakutakse. Meil oli eelnev kokkulepe teenindajaga, kes meid välisukselt lauani juhataks. Meie avastused polnud küll teab, mis geniaalsed, aga meie endi jaoks kahtlemata olulised. Mina mõistsin, et ma räägin pimesi olles rohkem kui poole vähem. Üks asi oli see, et ma kuulsin teiste juttu väga halvasti ning seetõttu ei saanud oma juttudeks inspiratsiooni, kuid ma jõudsin ka selleni, ma lihtsalt ei kommenteeri ümbritsevat nii palju. Seetõttu omistas iga väiksemgi heli

väärtusliku tähenduse. Lavastuses ütleb Melisande Pelleas'le: „Pimeduses olen Sulle lähemal,“ ja seal restoranis mõistsin ma seda lauset südame põhjani. Kaarel ja Kristo tellisid kama, mille pidid endale ise kokku segama. Ühes topsis oli keefir, teises kamajahu ja kolmandas suhkur. Ma lihtsalt hoidsin hinge kinni sellest andumusest, millega ma neile kaasa elasin, kui nad neid kolme ühte anumasse kokku segasid. Mu jaoks polnud sel hetkel maailmas midagi muud, kui ainult need abitud poisid, kes püüdsid mitte maha pudistada ja endale tükkideta magustoitu segada. See tund aega seal restoranis oli absoluutne hetkes elamine, mille taolist ma veel kunagi varem kogenud polnud.

3.8 „1987“

Autor: I. Põllu

Lavastaja: I. Põllu

Näitlejad: Birgit Landberg, Jaanika Tammsaru, Kaija M Kalvet, Liina Leinberg, Laura Niils, Kaarel Targo, Rauno Polman, Kristo Veinberg, Märt Koik, Silver Kaljula, Mihkel Kallaste, Kristjan Lüüs'

Kui kätte jõudis diplomilavastus I. Põlluga, olin ma vaimselt täiesti valmis endast maksimumi andma ja uutest külgedest avanema. Esimeses proovis istusime laua taga ja Ivar küsis meilt, et mida me laval teha tahaks, mina ütlesin, et tahaks söösta, olla impulsiivne ja pigem tegutseda kui pikalt läbi mõelda ja ette valmistada. Tundsin, et olen olnud liiga analüütiline ja lähenen igale rollile sama moodi, tahtsin midagi uut proovida, et prooviprotsessi enda jaoks värskendada.

Ivar andis meile stseenide situatsioonid ja meie improviseerisime, mis tähendaski seda, et mul oli võimalik tegutseda ilma, et ma varem selle üle pikalt pead oleksin murdnud. Protsess oli esmõttes kiire, et meie pakkusime välja ja Ivar valis ja otsustas. Juba esimese nädalaga fikseerisime me juba hulga võimalikke stseene, paljude edasiarendatud versioonid esinesid ka lõpptulemis. Kui me gaasimaskid kätte saime, mida terve etenduse aja kandma pidime, alustasime me sellest, et avastada, mis nurgast maskid kõige ilmekamad on ja kuidas neid ikkagi hoida tuleks. Üsna kohe sai selgeks, et isegi kukal näeb hea välja, niiet enam polnud mingit

vahet, mispidi me laval olime. Vastandina Kaljule, Ivar isegi soosis seda, et me publikusse otse ei oleks.

Ivar ütles juba esimestes proovides, et ta tahab laval näha õnnelikke inimesi. See oli minu meelest üks olulisimaid lavastuse atmosfääri kujundajaid. Meie tegelased leppisid kõigega, mis nende teele sattus, nad olid sageli väga naiivsed, aga väarikad. Ivar rõhutas väarikuse olulisust meile sageli. Kokkulepe oli, et selle maailma jaoks, kus meie tegelased elasid, oli gaasimask täiesti normaalne nähtus, millest ei tehta numbrit.

Lisaks sellele, et me terve etenduse aja gaasimaske kandsime, ei öelnud me lavastuses ka ühtegi sõna. Ometi oli see väga nõudlik lavastus. Mul oli terve lavastuse jooksul, mis kestis vahetajata kaks tundi, üks stseen, kus ma olema ei pidanud. Samuti, minu jaoks olid kõik stseenid võrdselt olulised ja energiatnõudvad, ent siiski saan ma eristada kahte stseeni, kus minu vastutus võrreldes teiste stseenidega suurem oli. Esimeses tuli mul aegluubis hommikuvõimlemist teha teadmiseiga, et kõik teevad minu järgi ja me peame muusikasse mahtuma. Teises stseenis pidin mina ja Birgit Landberg läbi gaasimaskide vaskpuhkpillidel „Ei ole üksi ükski maa“ mängima. See oli minu jaoks keerulisim, sest ma ei vullanud oma vana altsarve täiuslikult ja läbi gaasimaski huulikut õigesse kohta saada ja teda seal hoida, oli võrdlemisi keeruline.

Kuna väljendusvahendid osutusid niigi uudseteks, oligi igatsetud värskus olemas ilma, et ma ise selle jaoks reaalselt midagi ära oleksin pidanud tegema. Uus lavastaja, pikem puhkus lavastuste väljatoomise vahel, kui ma harjunud olin ja kasvav usk endasse muutsid nii prooviprotsessi kui etenduste andmise minu jaoks väga nauditavaks. Mulle näis, et tervele meie trupile oli koostöö Ivariga meeldiv. Sellest tingituna oli üldine energeetika ja heatujulisus mõnikord liigagi kõrge ja vahel oli raske ära tajuda seda piiri, kus me end proovides rohkem tagasi hoidma oleksime pidanud, et lavastaja end lasteaiakasvatana tundma poleks pidanud. Ent seegi ilmselt on kõige rohkem lavastajast ja materjalist, mõnedel puhkudel on enda vabalt tundmine just hädavajalik, et teksti soovitud essents kätte saada.

3.9 "Romeo ja Julia"

Autor: W. Shakespeare

Lavastaja: I. Vihmar

Näitlejad: Kaija M Kalvet, Birgit Landberg, Liina Leinberg, Laura Niils, Silver Kaljula, Märt Koik, Mihkel Kallaste, Rauno Polman, Kristo Veinberg, Kristjan Lüüs, Kaarel Targo

"Romeo ja Julia" pole minu jaoks olnud kunagi erilisema tähendusega, kui ükskõik, mis teine Shakespeare'i näidend. Kui ma kuulsin, et me seda tegema hakkame, tekkisid mul mõned kartused: keda see aastal 2015. kõnetaks, miks me ei teeks midagi kaasaegsemat, miks värss. Aga ma lohutasin end sellega, et päris esimesel kohtumisel meie lavastaja Ingomar Vihmariga, kui me veel materjalist midagi ei teadnud, ütles ta: „ma olen praeguseks jõudnud perioodi, kus mulle pole oluline see, mida teha, vaid kuidas teha“. Praegu tundub meie materjalivalik mulle väga asjakohane ja õige. Mind ei vaeva mõte, et tekstiks oleks võinud ikka midagi lahendamata olla, sest ma usun sellesse kogu südamest. Mul pole olnud ilusamat prooviperioodi. Ma näen teatritegemist praegu sootuks teistmoodi.

Kui ma kõikide eelnevate lavastuste puhul olen rääkinud, miks see protsess või lavastus mulle eriline ja oluline on olnud, siis "Romeo ja Julia" puhul ma tunnen, et peaks püüdma ainult prooviõhkkonda kirjeldada ja sellest piisaks. Paratamatult jõuan ma välja meie lavastaja tähtsuseni minu jaoks. Ingomar Vihmar on sajabrotsendiliselt minu lavastaja. Ma poleks elu sees võinud arvata, et ma olen võimeline nii suures seltskonnas võõra lavastajaga nii suurt usaldust tundma, kui ma praegu tunnen. Et nii suur usaldus üldse võimalik on ja et tunded, mida ma nüüd tänaseks tundnud olen, üldse võimalikud on. Ta sõnastas ära paljud mõtted, mida ma ei teadnud, et võimalik sõnadesse panna on ja paljud tunded, mida ma varem arvasin, et nii proovides kui elus alla tuleb suruda. Ma õpin temalt nii palju ja ma olen endast hakanud paremini aru saama.

Ta on minu jaoks hirmu olemust muutnud. Ma tunnen selle ära, kui see tekib ja ma ei tegele enam selle varjamise ja ignoreerimisega, vaid ma lihtsalt tunnistan seda, sest ma tean, et meie koosseisus ei mõisteta seda hukka ja selle tulemusel hirm kas kaob või ma saan teda laval ära kasutada. Ja siinkohal, ma ei räägi mingist suurest ja halvavast hirmust, sest Ingomari proovides pole seda kunagi, aga vahel eksisteerib sealgi midagi analoogset, mis esmapilgul hirmuna ei

tundugi. See võib olla usaldamatus enda või oma partnerite vastu, enesekindluse puudumine, konkurents (duubelsüsteemi tõttu), mõte endast kui halvast näitlejast, aga kõik väljendub samamoodi: seda tuleb varjata. Inimesel on häbi endale ja teistele tunnistada, et tal on mingid tunded, mida ta tahab, et teised ei teaks. Selle tulemusena hakkab ta tegelema esmajärgus sellega, et neid kas ignoreerida või varjata, ja kokkuvõttes tegeleb ta saja muu asjaga kui sellega, mis on tegelikult oluline ja mille pärast tal lavale on tulnud. Ja minu puhul, ma saan sellest alles nüüd aru, sõltubki ainult hirmude teadvustamisest, neist lahti laskmisest ja lõdvestumisest lavaline kohalolu ja paratamatult on selleks tarvis usalduslikku õhkkonda. Teoorias oli see mulle mõistetav varemgi, aga ma ei suutnud seda kunagi päriselt rakendada, alati oli mul mingi häda veel, millega tegeleda, aga ma ei pannud seda isegi tähele. Nii automaatselt ja alateadlikult hakkasin selle ignoreerimisega tegelema, et ma suutsin oma teadvusest hirmu olemasolu ära kustutada. Olin end nii pikka aega petnud, endale oma lavalise enesetunde kohta nii korduvalt valetanud, et olin sellega ära harjunud. Mulle näib alles nüüd, et ma tean, kuidas ma ennast kohtlema pean, et hakkama saada.

„Romeos ja Julias“ on mul kaks rolli: Amm ja Sinjoora Capuletti, aga nad on mõlemad võrdselt mina ja võrdselt olulised. Kord küsis Ingomar pärast Amme ja Julia stseeni, et kuidas ma ennast tundsin. Kui ma siis selle peale vastasin, et väga hästi, mida ma siis siiralt uskusin, ütles ta, kuidas tema seda nägi: ta arvas, et ma hoidsin end tagasi, kartsin endast rohkemat anda, kartsin nutta. Ma vastasin, et ei kartnud, ma püüdsin tunda täpselt seda, mis kirjas on ja ma arvan, et ma tundsingi ja ma ei tahtnud seal nutta. Ja sel hetkel ma uskusingi seda südamest. Siis kinnitas Ingomar, et talle ainult tundus nii, aga ta võis ka eksida. Kui ma olin juba natuke aega istunud ja selle peale mõelnud, siis ma sain aru, et Ingomaril oligi õigus. Ma oleksin tahtnud nutta, aga ma ei usaldanud ennast piisavalt, sest minus oli ikka veel hirm eksimise ees. Mul on palju mälestusi, kus mind õpetati erialatundides “mitte kannatama”, aga ma ei mõistnud seda, ei osanud teha neid stseene ilma kannatuseta. Minusse on tänaseni justkui kodeeritud eemalehoid kõikidest tunnetest, mis võiksid kannatusega seotud olla, sealhulgas ka nutt. Ma lihtsalt arvasin, et ma tundsin end hästi, sest ma olin kindel, et ma ei kannatanud. Taaskord, olin endale nelja aasta jooksul nii mitmeid kordi valetanud, et see tundus mulle normaalne.

Selliseid näiteid on veelgi: “kedagi ei huvita su kukal, ära räägi selja taha!” ja kuigi selle sisse harjutamine oli keeruline, siis praegu tuleb mul kontroll näoga publikusse olemise üle iseenesest,

automaatselt kuskilt alateadvusest, ilma, et ma sellele üldse mõtleksin. Ma olen praegu jõudnud sellisesse perioodi, kus ma pole päris kindel, kas kõik ajaloolised teatraalsed kokkulepped on ainuõige ja parim viis teatrit teha. Hetkel otsin ma teatrist midagi muud. Ingomar justkui puhastaks mind mingitest teatri tavadest, juhtides neile tähelepanu ja püüdes aidata mul laval lõdvestuda, näidata oma päris tundeid ja mitte mängitseda. Ta mõtleb selles suunas, mis mind parasjagu huvitab ja mis mulle sobib.

Kogu see Ingomari kui lavastaja ja inimese olulisus peitubki minu jaoks selles, et ma olen otsinud neid vastuseid, mida tema mulle pakub. Ma pole kohanud inimest, kellel oleks selline empaatiavõime ja lavastajat, kes nii südamest tahaks inimesi aidata kui Ingomar. Ta katkestab stseene väga harva, laseb meil enamasti alati lõpuni teha, ta lihtsalt usub, et kõik, mis me teeme, on õige. Alguses tundus see mulle võõrastav ja ma ei usknud teda, sest ma nägin saalist kõrvaltvaatajana ise, et kõik võiks olla leidlikum, parem, täpsem. Ta rääkis meiega kogu aeg, ei varjanud midagi. Rääkis sellest, mida tema on tundnud, kogenud, avastanud, sellest mida tema teatrist otsib, rääkis, miks tema meelest mingi stseen oli suurepärase, rääkis, kui talle tundus, et keegi kardab. Rääkis meile oma kogemustest ja ma tundsin tema mälestustest ennast ära. Praeguses temas usun ma nägevat mingit tuleviku peegeldust endast.

Ma pole elu sees nii palju kiita saanud kui praegu. Mõnikord asjatult, aga sageli ka asja eest. Aga alati on need sõnad mu enesekindlust muutnud, mind aidanud ja ma olen neid igatsenud. Varemalt ma uskusin, et ma pole tänu ega kiitust väärt, sest ainus, mis mind teatris hoiab, on minu armastus teatri vastu ja mitte oskused. Publik aga tuleb vaatama minu teostust, mitte armastust. Ingomar on minu enesekindlust tohutult muutnud. See on imetlusväärne, kui häbitundmata ta julgeb kõigest rääkida, kui avameelne ta on ja kui armastatuna ta meid tundma paneb. Kogu tema eksistents on meie kursusele tohutut mõju avaldanud ja kuigi me enne olime lähedased, oleme me teineteisele nüüd veel lähemal. Meie kursuse omavahelised suhted on palavamad, ausamad ja tõelisemad kui varem. Ingomar on praegusel eluperioodil minu suurim eeskuju ja inspiratsioon.

Varemalt ma uskusin, et näitlejad peavad teksti järgi kohanema, mõtlema end sinna, kus on see tekst, kuidas on see kirjutatud, võib-olla isegi oma tegelast ette kujutama ja siis oma selle kujutuspildiga ühte sulama. Praegu ma näen, et kui näitleja laseb etteantud teksti iseendast läbi, oma tegelast kõrvalt vaatamata, sünnib asju, mille pärast mina teatrisse lähen ja teatrit teen.

Ingomar on minu jaoks teatrit ja inimeseks olemist avanud mitmel imelisel moel. Kogu prooviperiood on olnud lihtsalt puhas õnnistus. Ma ei kujutaks ette, et ma ilma selle kogemusega oleksin vääriline teatrikooli lõpetama.

KOKKUVÕTE

Neli aastat Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias näitlejaks õppimist on mind loksutanud ühest äärmusest teise: olen olnud südamepõhjast õnnelik ja talumatult õnnetu. Kuid nagu kõigegi muuga siin elus, siis saab üks asi mind mõjutada ainult nii palju, kui palju ma sellest, antud juhul teatrist, hoolin. Ma ei suuda oma tänulikkust sõnastada, et mul oli see õnn ja privileeg õppida koolis, mis oli olnud minu suurimaks unistuseks.

Põhiliselt kulutasin ma oma aja siin koolis, et püüda saada selliseks, et siia pilti sobida. Ma tundsin sageli, et ma pole midagi väärt ja ma pole piisav, aga hoolimata kõigist neid ennast mahategevatest mõtetest olen ma ikkagi jõudnud arusaamani, et teater saab olla minu koht, kui ma satun enda jaoks sobivasse kollektiivi.

Olen koolist saanud endale suurepäraseid sõbrad, kellelt kõigilt olen ma palju õppinud. Ma ei omandanud koolis ainult näitlejatehnilisi oskusi, vaid sain ka kogemusi suures kollektiivis kõikide inimestega arvestamisest ja koos töötamisest. Teatrikool on mind inimesena väga palju kasvatanud ja tänaseks olen ma elutervem kui kunagi varem. Selle teadmisega saan ma südamerahus jätkata oma teatriteed meie 10. lennust välja kasvanud teatris Must Kast.

Kasutatud kirjandus

Leinberg, L. 2011-2015. Erialapäevikud

Summary

These four years spent in University Tartu Viljandi Culture Academy has changed me from one side to another, during this period I have been the happiest and the saddest of my life. But as with everything else in this life, I can be drastically influenced by something only if it happens to be extremely important for me, as in that case theatre is. I cannot describe how grateful I am for the privilege of going to the school that has been my greatest dream.

I spent most of the time trying to figure out how to fit in and get everyone to like me. I often felt I was worth nothing and I am not enough, but despite all the negative thoughts, today I believe theatre can still be for me if I find the right people to do it together with.

I have met many great people in this school and I have learnt a lot from them. From the school I did not get only technical skills for being an actress, but I also got a great experience of working with a large group of people and respecting everyone's ideas and thoughts. Theatre school has grown me a lot as a person and today I can honestly say I am feeling the healthiest of my life. With that knowledge I can happily continue my life in the theatre.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ **Liina Leinberg** _____,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
___“**Minu elu kunstis**“_____

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on _____ **Taago Tubin** _____,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
 3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **24.05.2015**